

Uit tabel III blijkt dat, indien men rekening houdt met de verschillen in rookgewoonten tussen steden en platteland, de verschillen in kans op sterfte aan longkanker tussen deze beide geheel verdwijnen. Dit schijnt er sterk op te wijzen dat de bezoedeling van de atmosfeer geen belangrijke factor bij het ontstaan van longkanker zou zijn. Anderzijds is het opmerkelijk dat de twee niet-rokers die aan longkanker stierven, inwoners van het om zijn rokerige atmosfeer beruchte Chicago waren.

De ernst van het probleem van het verband tussen roken en longkanker komt m.i. het duidelijkst voor den dag in de eerste twee conclusies die HAMMOND en HORN uit hun onderzoek hebben getrokken:

Longkanker is een zeldzame ziekte bij mannen die nooit hebben gerookt. Bij mannen die op zijn minst twee pakjes sigaretten daags roken, vormt longkanker een belangrijke doodsoorzaak. Bij 4430 hunner kwam 12 pct van de totale sterfte aan alle doodsoorzaken samen ten laste van de longkanker, en de sterfte aan longkanker werd bij hen slechts door de sterfte aan ziekten van de kransslagaderen overtroffen.

Literatuur: ¹N.T.v.G. 1954, **98**, 3012. ²E. C. HAMMOND en D. HORN (1955) *A study of the relationship between smoking and death rates. Preliminary report of the 1954 follow-up**.

*Zal later worden gepubliceerd.

MEDEDELINGEN EN BEKENDMAKINGEN

STUDIEBEURZEN NEDERLANDSE VERENIGING VAN VROUWEN MET ACADEMISCHE OPLEIDING

Aan de Vereniging van Vrouwen met Academische Opleiding zijn wederom een aantal beurzen aangeboden voor studie in het buitenland voor vrouwen, die aan een Nederlandse Universiteit of Hogeschool hun studie hebben voltooid.

Inlichtingen hierover verstrekt de secretaresse van de beurzencommissie, mevr. G. J. DE JONG-HOMMES, Kloveniersburgwal 82, Amsterdam-C.

REDACTIE

INGEZONDEN

Ter bevordering van spoedige plaatsing van de stukken, behoudt de Redactie zich het recht voor, deze zo nodig te bekorten.

NEUROCIRCULATOIRE ASTHENIE

Met groot genoegen heb ik de artikelen¹ van dr. E. KITS VAN WAVEREN over neurocirculatoire asthenie (effort-syndroom, soldiers' heart) gelezen.

Naar aanleiding van zijn literatuuropgave heb ik er WEISZ en ENGLISH, ALEXANDER en FRENCH, en last not least F. DUNBAR: *Emotions and bodily changes*, die ook een vrij volledige literatuuropgave geeft, eens op nageslagen. In al deze lange lijsten mis ik de naam van FREUD, die in 1895 de „angstneurose” heeft beschreven, en daarmee eigenlijk het gehele symptomencomplex, compleet met „pseudo-angina pectoris”, duizeligheid, die ook hij geen echte draai-duizeligheid noemt, heeft samengevat. Ik kan tenminste, ook bij aandachtige lezing geen wezenlijk verschil ontdekken; op zijn hoogst zijn de symptomen wat anders gegroepeerd. Maar alle cardiale, abdominale, psychische symptomen worden door FREUD genoemd en beschreven.

Men vraagt zich af wat het voor zin heeft, allerlei nieuwe namen te geven aan hetgeen al lang door een van de grote classici in de medische literatuur is beschreven: op zijn hoogst zou men kunnen nagaan, waarom deze angstneurose tegenwoordig zoveel voorkomt, of zij alleen maar meer aandacht geniet, en waarom zij zoveel voorkomt bij soldaten, en tenslotte of de aetiologie die FREUD hiervoor heeft aangegeven, wel in alle gevallen juist is, wat dan

eens stelselmatig zou moeten worden onderzocht. (De gevallen van dr. E. KITS VAN WAVEREN zijn niet onmiddellijk in strijd met een aetiologie, die in de sexualiteit zou zijn gelegen: twee ongetrouwde vrouwen, en een man, die of niet in staat was terstond een goede partner te kiezen, of zelf niet in staat was tot een goede aanpassing, zonder welke een geïntegreerde vita sexualis niet mogelijk is).

Literatuur: ¹E. KITS VAN WAVEREN (1955) *N. T. v. G.* **99**, 867, 949 en 1976. S. FREUD, *Ueber die Berechtigung von der Neurasthenie einen bestimmten Symptomencomplex als Angstneurose abzutrennen*, in *Sammlung kleiner Schriften zur Neurosenlehre*, deel I.

Vlissingen, 3 Juli 1955

C. C. SLUYTER

In het artikel over neurocirculatoire asthenie heb ik trachten uit te leggen, dat klinisch een onderscheid te maken valt tussen psychoneurosen — waartoe de angstneurose behoort — en neurocirculatoire asthenie. Bij de psychoneurosen, zo schreef ik, staan de psychiatrische klachten en verschijnselen ver op de voorgrond en vegetatieve regulatiestoornissen zijn er niet of nauwelijks, *maar bestaan herhaaldelijk toch vrij duidelijk*. Het is dus zeer begrijpelijk, dat aan een groot clinicus zoals FREUD deze vegetatieve regulatiestoornissen niet ontgaan zijn bij de bestudering der angstneurosen. Bij de neurocirculatoire asthenie beheersen deze stoornissen, en in het bijzonder die welke op het gebied van het hart-vaatstelsel zijn gelegen, het ziektebeeld. Niet FREUD, doch DA COSTA heeft dit ziektebeeld het eerst, nl. in 1871 beschreven. Vele auteurs spreken dan ook van het syndroom van da Costa.

Wat de aetiologie der verschillende vormen van neurocirculatoire asthenie (chronische, acute en subchronische) betreft: alle auteurs zijn het er over eens, dat deze in psychische traumata moet worden gezocht. Het opsporen en analyseren van deze traumata behoort tot het werk en de bevoegdheid van de psychiater. Aan hem laat ik bij de door mij beschreven ziektegevallen ook gaarne de keuze of hij deze al dan niet in de sfeer der sexualiteit wil zoeken.

Amsterdam, 23 Juli 1955

E. KITS VAN WAVEREN

BERICHTEN

BUITENLAND

ENGELAND. — „THE JOHN SNOW”, DE HERDOOPTE HERBERG BIJ DE „BROAD STREET” POMP. Van de herdenking van JOHN SNOW als epidemioloog van de cholera vóór honderd jaar werd in deze rubriek al gewag gemaakt. Tot de plechtigheden behoorde de onthulling van SNOWS beeltenis aan de gevel van een café in Broadwick Street, dicht bij de pomp, die SNOW in staat stelde het drinkwater als schuldig vehiculum aan te wijzen. De plechtige handeling werd verricht door prof. BRADFORD HILL F.R.S., in tegenwoordigheid van andere vooraanstaande epidemiologen.

Een peripatetische correspondent van de *Lancet*, die, naar hij beweert, in opdracht van de redactie hiervan getuige was, citeert ter inleiding van zijn verslag (9 Juli 1955, bl. 89) enigszins boosaardig de *Lancet* van 1855. Honderd jaar geleden, toen SNOW betoogde, dat cholera niet uit rottende organische materie ontstaat, maar veroorzaakt wordt door een levende smetstof, bejegende de toenmalige redactie hem als een dwaas, die „in riding his hobby very hard has fallen through a gully-hole and has never been able to get out again”. Ook voor de huldigende epidemiologen wist de correspondent een stekeligheid te bedenken. Het is niet verwonderlijk, zo schrijft hij, dat SNOW van het uithangbord aan een herberg een beetje spottend omlaag blikte. SNOW was namelijk „afschaffer” en zijn belangstelling in drinken bleef strikt epidemiologisch. Wat zullen de epidemiologen uit den vreemde wel zeggen, als zij ter ere van hun grote voorganger zich hebben neergezet in „The John Snow” en er een glas drinken op zijn onsterfelijke nagedachtenis? Een zonderling land, dat zo’n logisch brein en tevens zo’n paradoxaal gedenkteken kan voortbrengen!

— OP ZOEK NAAR ZWAK VIRULENTE POLIOMYELITISSTAMMEN. Het hoofd der Public Health Laboratory Service, G. S. WILSON, heeft er in een bijeenkomst aan herinnerd hoe reeds twintig jaar geleden in Amerika een formaline-vaccine is bereid, dat proefdieren immuniseerde, maar waarvan de ongevaarlijkheid bij de mens moest worden betwijfeld. De toepassing werd dan ook verboden. In aansluiting hierop wees de spreker nog eens op de onzekerheid dat in een suspensie van besmette weefselcultuur inderdaad ieder virusdeeltje